Čtvrtek, 28. listopadu 2019

P9_TA(2019)0080

Přistoupení EU k Istanbulské úmluvě a další opatření v boji proti genderově podmíněnému násilí

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 28. listopadu 2019 o přistoupení EU k Istanbulské úmluvě a o opatřeních pro potírání genderově podmíněného násilí (2019/2855(RSP))

(2021/C 232/08)

Evropský parlament,

— s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (SEU), Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU) a Listinu základních práv Evropské unie,

— s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, která byla otevřena k podpisu dne 11. května 2011 v Istanbulu (dále jen „Istanbulská úmluva“),

— s ohledem na Pekingskou deklaraci a akční platformu, které byly výsledkem čtvrté světové konference o ženách dne 15. září 1995, a na následující výsledné dokumenty přijaté na zvláštních zasedáních OSN Peking+5 (2005), Peking+15 (2010) a Peking+20 (2015),

— s ohledem na ustanovení právních nástrojů OSN v oblasti lidských práv, zejména ustanovení týkající se práv žen;

— s ohledem na návrh rozhodnutí Rady ze dne 4. března 2016 (COM(2016)0109),

— s ohledem na rozhodnutí Rady (EU) 2017/865 ze dne 11. května 2017 o podpisu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, pokud jde o záležitosti týkající se justiční spolupráce v trestních věcech, jménem Evropské unie ([1]),

— s ohledem na rozhodnutí Rady (EU) 2017/866 ze dne 11. května 2017 o podpisu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, pokud jde o azyl a zásadu nenavracení, jménem Evropské unie ([2]),

— s ohledem na Vídeňskou úmluvu o smluvním právu ze dne 23. května 1969, zejména na články 26 až 27 této úmluvy,

— s ohledem na příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva,

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ([3]),

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU ze dne 13. prosince 2011 o evropském ochranném příkazu ([4]) a na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 606/2013 ze dne 12. června 2013 o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských věcech ([5]),

([1]) Úř. věst. L 131, 20.5.2017, s. 11.
([2]) Úř. věst. L 131, 20.5.2017, s. 13.
([3]) Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 57.
([4]) Úř. věst. L 338, 21.12.2011, s. 2.
([5]) Úř. věst. L 181, 29.6.2013, s. 4.

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV ([6]), a na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV ([7]),

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání ([8]) a směrnici Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování ([9]), v nichž se definuje a odsuzuje obtěžování a sexuální obtěžování,

— s ohledem na své usnesení ze dne 4. dubna 2019 o žádosti o posudek Soudního dvora ve věci slučitelnosti návrhů na přistoupení Evropské unie k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí se Smlouvami a o postupu pro přistoupení k této úmluvě ([10]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 11. září 2018 o opatřeních proti psychickému a sexuálnímu obtěžování na pracovišti, ve veřejných prostorách a v politickém životě v EU ([11]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 26. října 2017 o boji proti sexuálnímu obtěžování a zneužívání v EU ([12]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 12. září 2017 o návrhu rozhodnutí Rady o uzavření, jménem Evropské unie, Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (COM(2016)0109 – 2016/0062(NLE)) ([13]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 9. června 2015 o strategii EU pro rovnost žen a mužů pro období po roce 2015 ([14]),

— s ohledem na hlavní směry EU týkající se násilí páchaného na ženách a boje proti všem formám diskriminace žen (ze dne 8. prosince 2008),

— s ohledem na pracovní dokument útvarů Komise ze dne 3. prosince 2015 s názvem „Strategický závazek ohledně rovnosti žen a mužů v letech 2016–2019“ (SWD(2015)0278),

— s ohledem na zprávu Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) z roku 2014 nazvanou „Násilí na ženách: průzkum v celé EU“,

— s ohledem na stanovisko Benátské komise ze dne 14. října 2019 týkající se Arménie a ústavních dopadů ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí,

— s ohledem na rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva ([15]),

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

([6]) Úř. věst. L 101, 15.4.2011, s. 1.
([7]) Úř. věst. L 335, 17.12.2011, s. 1.
([8]) Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 23.
([9]) Úř. věst. L 373, 21.12.2004, s. 37.
([10]) Přijaté texty, P8_TA(2019)0357.
([11]) Přijaté texty, P8_TA(2018)0331.
([12]) Úř. věst. C 346, 27.9.2018, s. 192.
([13]) Úř. věst. C 337, 20.9.2018, s. 167.
([14]) Úř. věst. C 407, 4.11.2016, s. 2.
([15]) Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.

Čtvrtek, 28. listopadu 2019

A. vzhledem k tomu, že rovnost žen a mužů je jednou ze základních hodnot EU; vzhledem k tomu, že právo na rovné zacházení a nediskriminaci je součástí základních práv, která jsou zakotvena ve Smlouvách a v Listině základních práv, a mělo by být plně dodržováno;

B. vzhledem k tomu, že podle indexu rovnosti žen a mužů Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (EIGE) dosud žádná země EU rovnosti mezi ženami a muži plně nedosáhla; vzhledem k tomu, že odstranění genderově podmíněného násilí je pro dosažení tohoto cíle nezbytným předpokladem;

C. vzhledem k tomu, že potírání genderově podmíněného násilí je jednou z priorit popsaných v dokumentu EU nazvaném „Strategický závazek ohledně rovnosti žen a mužů v letech 2016–2019“;

D. vzhledem k tomu, že „násilí na ženách“ se v Istanbulské úmluvě definuje jako „porušení lidských práv a forma diskriminace žen a znamená všechny násilné činy založené na pohlaví, které vedou nebo mohou vést k fyzické, sexuální, psychické nebo ekonomické újmě nebo utrpení žen, včetně hrozeb takovým činem, donucování či svévolného zbavení svobody, ať na veřejnosti nebo v soukromí“;

E. vzhledem k tomu, že pojem feminicidy byl definován v monitorovacím mechanismu k Úmluvě z Belém do Pará jako „násilné genderově podmíněné usmrcení ženy, k němuž dojde v rodině, partnerství nebo jakémkoli jiném mezilidském vztahu nebo v komunitě a je spácháno jakoukoli osobou nebo je vykonáno či tolerováno státem či jeho činiteli, ať už v důsledku jejich konání, nebo nekonání“ ([16]);

F. vzhledem k tomu, že v Istanbulské úmluvě je stanoveno, že veškerá její ustanovení, a zvláště opatření na ochranu práv obětí, „musí být zajištěna bez jakékoliv diskriminace, zejména diskriminace na základě pohlaví, genderu, rasy, barvy pleti, jazyka, vyznání, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, sexuální orientace, genderové identity, věku, zdravotního stavu, zdravotního postižení, rodinného stavu, postavení migranta nebo uprchlíka či jiného postavení“;

G. vzhledem k tomu, že násilí na ženách a genderově podmíněné násilí, jak fyzické, tak psychické, je velmi rozšířené a postihuje ženy všech společenských vrstev bez ohledu na věk, vzdělání, příjem, sociální postavení nebo zemi původu či bydliště;

H. vzhledem k tomu, že genderově podmíněné násilí je jak příčinou, tak důsledkem strukturálních nerovností, se kterými se ženy potýkají v mnoha aspektech života, jako jsou práce, zdraví, přístup k finančním zdrojům, pravomoci a znalosti, ale také řízení vlastního času; vzhledem k tomu, že potírání genderově podmíněného násilí vyžaduje pochopení jeho příčin a faktorů, které k němu přispívají;

I. vzhledem k tomu, že pokoušíme-li se vysvětlit rozšířenost násilí na ženách v našich společnostech, je důležité si uvědomit existenci strukturálního či institucionálního násilí, které lze definovat jako podřízenost žen v hospodářském, společenském a politickém životě;

J. vzhledem k tomu, že ženy nepožívají proti genderově podmíněným násilím v celé EU stejné ochrany, jelikož mezi politikami a právními předpisy jednotlivých členských států existují rozdíly;

K. vzhledem k tomu, že soudní systémy ženám často neposkytují dostatečnou podporu; vzhledem k tomu, že v mnoha případech může být oběť vystavena ponižování ze strany policejních orgánů nebo je v závislém postavení, což prohlubuje její strach případ násilí oznámit;

L. vzhledem k tomu, že v tomto desetiletí jsme na celosvětové a evropské úrovni svědky nápadného organizovaného útoku na rovnost pohlaví a práva žen, a to i pokud jde o sexuální a reprodukční zdraví a práva;

([16]) https://www.oas.org/es/mesecvi/docs/DeclaracionFemicidio-EN.pdf

M. vzhledem k tomu, že z průzkumu agentury FRA provedeného v roce 2014 vyplynulo, že třetina všech žen v Evropě zažila přinejmenším jednou od věku 15 let fyzické nebo sexuální násilí, že 55 % žen bylo vystaveno jedné nebo více formám sexuálního obtěžování, 11 % zažilo kybernetické obtěžování, jedna žena z dvaceti (5 %) byla znásilněna a více než jedna desetina žen se stala obětí sexuálního násilí za použití síly; vzhledem k tomu, že v řadě členských států je pachatelem více než poloviny všech vražd žen jejich intimní partner, příbuzný nebo rodinný příslušník; vzhledem k tomu, že oběti násilí oznámily na policii ty nejzávažnější případy násilí ze strany partnera pouze ve 14 % případů a nejzávažnější případy násilí ze strany osoby, která není jejich partnerem, v pouhých 13 % případů, což svědčí o tom, že míra nenahlášených případů je vysoká; vzhledem k tomu, že hnutí #metoo povzbudilo ženy a dívky v posledních letech k tomu, aby případy zneužívání, násilí a obtěžování oznamovaly;

N. vzhledem k tomu, že v EU stále přetrvávají moderní formy otroctví a obchodování s lidmi, které postihují především ženy; vzhledem k tomu, že 71 % všech obětí obchodování s lidmi na celém světě jsou ženy a dívky a že tři ze čtyř těchto žen a dívek jsou sexuálně vykořisťovány ([17]);

O. vzhledem k tomu, že internetové násilí a obtěžování má nezřídka fyzické důsledky a vytváří závažné riziko, že bude vyvoláno skutečné násilí tím, že uživatelé internetu jsou podněcováni k tomu, aby napodobovali násilí a obtěžování, o němž četli, a pak se těchto činů sami dopouštěli;

P. vzhledem k tomu, že některé skupiny žen a dívek, jako jsou ženy z řad přistěhovalců, uprchlíků a žadatelů o azyl, ženy a dívky se zdravotním postižením, ženy LBTI a romské ženy, jsou vystaveny intersekcionálním a vícečetným formám diskriminace, takže se nacházejí ve zvláště obtížné situaci, kdy jsou ohroženy genderově podmíněným násilím, nemají přístup ke spravedlnosti a ke službám podpory a ochrany a nemohou uplatňovat svá základní práva;

Q. vzhledem k tomu, že ženské oběti genderově podmíněného násilí a jejich děti často potřebují zvláštní podporu a ochranu, protože jim v souvislosti s tímto násilím hrozí vysoké riziko opakované viktimizace, zastrašování a odplaty;

R. vzhledem k tomu, že genderově podmíněné násilí oslabuje lidská práva, sociální stabilitu a bezpečnost, veřejné zdraví, vzdělávací a pracovní příležitosti žen a kvalitu života a možnosti rozvoje dětí a celých komunit;

S. vzhledem k tomu, že vystavení fyzickému, sexuálnímu nebo psychickému násilí a zneužívání má na oběti závažný dopad a může vést k trvalé fyzické, sexuální, emocionální nebo psychické újmě či ekonomické a finanční škodě;

T. vzhledem k tomu, že zločiny na ženách zůstávají často nepotrestány a že tato situace se musí změnit – pachatelé musí být vždy stíháni a ženám a dívkám, které se stanou obětí tohoto násilí, se musí vždy dostat řádné podpory a uznání ze strany soudů; vzhledem k tomu, že je zcela nezbytné, aby poskytovatelé služeb, kteří řeší problematiku násilí na ženách, jako jsou policisté, soudci či tvůrci politik, byli patřičně proškoleni;

U. vzhledem k tomu, že EU musí ve spolupráci s členskými státy přijmout veškerá nezbytná opatření k podpoře a ochraně práv všech žen a dívek, aby mohly žít bez strachu z násilí na veřejnosti a i v soukromí;

V. vzhledem k tomu, že ačkoli od přijetí Istanbulské úmluvy již uplynulo osm let, nebyla dosud ratifikována všemi členskými státy ani Unií;

1. odsuzuje všechny formy genderově podmíněného násilí a lituje, že ženy a dívky jsou nadále vystaveny psychickému, fyzickému, sexuálnímu a ekonomickému násilí, včetně domácího násilí, sexuálního obtěžování, kybernetického násilí, nebezpečného pronásledování (stalkingu), znásilnění, sňatků v raném věku a nucených sňatků, mrzačení ženských pohlavních orgánů, trestných činů páchaných ve jménu takzvané „cti“, násilných přerušení těhotenství, násilných sterilizací, sexuálního vykořisťování a obchodování s lidmi a jiných forem násilí, které představují závažné porušování jejich lidských práv a důstojnosti; je velmi znepokojen fenoménem „feminicidy“ v Evropě, které je nejextrémnější formou násilí na ženách;

([17]) https://www.un.org/en/events/endviolenceday/

Čtvrtek, 28. listopadu 2019

2. vyzývá Radu, aby bezodkladně dokončila ratifikaci Istanbulské úmluvy Evropskou unií na základě širokého přistoupení bez jakýchkoli omezení a aby prosazovala její ratifikaci všemi členskými státy; vyzývá Radu a Komisi, aby zajistily plné začlenění Istanbulské úmluvy do legislativního a politického rámce EU; připomíná, že přistoupení EU k Istanbulské úmluvě nezbavuje členské státy nutnosti ratifikovat úmluvu na vnitrostátní úrovni; vyzývá členské státy, aby uspíšily jednání o ratifikaci a provedení Istanbulské úmluvy, a vyzývá zejména Bulharsko, Česko, Maďarsko, Lotyšsko, Litvu, Slovensko a Spojené království, které úmluvu podepsaly, avšak neratifikovaly, aby tak neprodleně učinily;

3. ostře odsuzuje, že v některých členských státech dochází k pokusům zvrátit již učiněné kroky k provedení Istanbulské úmluvy a potírání násilí na ženách;

4. vyzývá členské státy, aby zajistily řádné provádění a uplatňování úmluvy a aby na prevenci a potírání násilí na ženách a genderově podmíněného násilí a na ochranu jeho obětí vyčlenily přiměřené finanční a lidské zdroje; žádá členské státy, aby vzaly v potaz doporučení, která vydala Expertní skupina pro boj proti násilí na ženách a domácímu násilí (GREVIO) působící v rámci Rady Evropy, a aby zdokonalily své právní předpisy a uvedly je v soulad s ustanoveními Istanbulské úmluvy;

5. vzhledem k tomu, že Istanbulská úmluva je i nadále mezinárodním standardem a klíčovým nástrojem k vymýcení genderově podmíněného násilí, který sleduje ucelený, komplexní a koordinovaný přístup, jehož ústředním bodem jsou práva obětí, a který na problematiku násilí páchaného na ženách a dívkách a genderově podmíněného násilí, včetně domácího násilí, nahlíží ze široké škály různých hledisek a stanoví opatření, jako je prevence násilí, boj proti diskriminaci, trestněprávní opatření proti beztrestnosti, ochrana a podpora obětí, ochrana dětí, ochrana žen z řad žadatelů o azyl a uprchlíků, dále zavádí postupy posuzování a odhadu rizik a zdokonaluje shromažďování údajů a působí také prostřednictvím osvětových kampaní a programů, včetně spolupráce s vnitrostátními subjekty v oblasti lidských práv a rovnosti, s občanskou společností a nevládními organizacemi;

6. odsuzuje útoky na Istanbulskou úmluvu a kampaně proti ní, které se opírají o záměrně scestný výklad jejího obsahu a jeho nepravdivou prezentaci veřejnosti;

7. důrazně tvrdí, že odpírání služeb a práv sexuálního a reprodukčního zdraví je jednou z forem násilí na ženách a dívkách, a zdůrazňuje, že Evropský soud pro lidská práva opakovaně rozhodl, že pokud jsou zákony o přerušení těhotenství příliš restriktivní nebo nejsou řádně uplatňovány, dochází k porušování lidských práv žen;

8. zdůrazňuje, že základním nástrojem proti tomuto porušování lidských práv jsou osvětové kampaně, které bojují proti genderovým stereotypům a patriarchálnímu násilí a prosazují nulovou toleranci obtěžování a genderově podmíněného násilí; je přesvědčen, že klíčovým nástrojem prevence všech forem násilí, zejména genderově podmíněného násilí, a to především v období dospívání, jsou širší antidiskriminační vzdělávací strategie;

9. zdůrazňuje, že pokud mají být opatření proti genderově podmíněnému násilí účinnější, měla by být provázena opatřeními zaměřenými na emancipaci žen, které se staly obětí násilí, a na jejich ekonomickou nezávislost;

10. žádá Komisi a členské státy, aby zajistily vhodné genderově orientované vzdělávání, postupy a pokyny, které budou práva obětí stavět do centra veškerých profesionálních činností týkajících se obětí všech forem genderově podmíněného násilí, a to s cílem zamezit diskriminaci, traumatizaci nebo opětovné viktimizaci při soudních, lékařských a policejních postupech; vyzývá k zlepšení těchto postupů, aby se zvýšila míra hlášení těchto trestných činů;

11. připomíná, že se již vyslovil pro to, aby byla na prevenci a boj proti všem formám genderově podmíněného násilí a na podporu plného uplatnění Istanbulské úmluvy vyčleněna samostatná položka v programu Práva a hodnoty ve výši 193,6 milionu EUR, a vyzdvihuje význam přidělení dostatečných prostředků také na úrovni členských států;

12. žádá Komisi, aby provedla posouzení dopadu a na jeho základě přepracovala rámcové rozhodnutí EU o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva s cílem zahrnout do něj podněcování k nenávisti na základě genderu, sexuální orientace, genderové identity a pohlavních znaků;

13. vyzývá členské státy, aby zajistily plné uplatňování a vymáhání příslušné platné legislativy;

14. vyzývá Komisi a členské státy, aby ve spolupráci s Eurostatem, EIGE a FRA zlepšily dostupnost a srovnatelnost kvalitativně strukturovaných údajů o genderově podmíněném násilí, jak požaduje Istanbulská úmluva v ustanovení o shromažďování údajů a výzkumu; opakovaně vyzývá Komisi, aby zřídila evropskou observatoř pro sledování genderově podmíněného násilí s přesnými a srovnatelnými údaji (po vzoru Státní observatoře pro sledování násilí na ženách v rámci EIGE);

15. poukazuje na to, že je velmi důležité stanovit formální postupy pro hlášení sexuálního obtěžování na pracovišti, poskytovat zvláštní vzdělávání a pořádat osvětové kampaně jako prostředek k tomu, aby byla prosazována zásada důstojnosti na pracovišti a aby se normou stal přístup nulové tolerance; je přesvědčen, že evropské instituce by měly jít v tomto ohledu příkladem;

16. vyzývá předsedu, předsednictvo a správu Evropského parlamentu, aby pokračovali ve svém úsilí o to, aby byl Evropský parlament pracovištěm, kde k obtěžování a projevům sexismu nedochází, a aby v souladu požadavky formulovanými v usnesení o potírání sexuálního obtěžování a zneužívání v EU z roku 2017 učinili tyto kroky: 1) zadání externího auditu dvou současných výborů Evropského parlamentu zabývajících se bojem proti obtěžování a zveřejnění jeho výsledků; 2) změna ve složení orgánů, které se zabývají bojem proti obtěžování, aby v nich jako členové s plným hlasovacím právem zasedali také externí odborníci v oblasti práva, medicíny a terapie; 3) zavedení kurzů zaměřených na dodržování úcty a důstojnosti na pracovišti, které budou povinně navštěvovat všichni poslanci a všechny kategorie zaměstnanců;

17. vítá, že se zvolená předsedkyně Komise zavázala k tomu, že zvýší úsilí o potírání genderově podmíněného násilí, bude více podporovat oběti, učiní přistoupení EU k Istanbulské úmluvě jednou z priorit Komise a bude využívat možností, které nabízí Smlouva, aby bylo násilí na ženách a dívkách zařazeno mezi trestné činy vymezené na úrovni EU;

18. žádá Komisi, aby do příští Evropské genderové strategie zařadila vhodná politická, legislativní a nelegislativní opatření, a učinila tak boj proti genderově podmíněnému násilí jednou ze svých priorit;

19. vyzývá Komisi, aby předložila návrh právního aktu o prevenci a potírání všech forem genderově podmíněného násilí, včetně násilí na ženách a dívkách; v této souvislosti se zavazuje k tomu, že s využitím práva legislativní iniciativy podle článku 225 SFEU bude zkoumat veškerá možná opatření, a to i pokud jde o kybernetické násilí;

20. vyzývá Komisi a Radu, aby využily přechodové ustanovení čl. 83 odst. 1 SFEU k tomu, aby násilí na ženách a dívkách a veškeré formy genderově podmíněného násilí zařadily mezi trestné činy vymezené na úrovni EU;

21. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, vládám členských států a Parlamentnímu shromáždění Rady Evropy.